

قانون هنگامی می تواند در جامعه‌های ساری و جاری شود که آحاد مردم نسبت به آن اقبال داشته باشند و آن را بپذیرند. متأسفانه در این زمینه ضمن آنکه صرفاً اقدامات سلبی در موضوع حجاب و عفاف شده است، هیچ‌گاه نهادها و دستگاه‌های فرهنگی ما به درستی پای کار نیامده‌اند. وزارت ارشاد اما در دولت‌های مختلف با نگاه‌های خاص فرهنگی که هر دولتی داشته، در برهه‌هایی موجب شده است فرهنگ به سمت ابتدال برود

زهرآچندری جوان

گفت‌و‌گویی «جوان» با رئیس سازمان بسیج جامعه زنان

شورای عالی انقلاب فرهنگی هم در اجرای قانون عفاف و حجاب قصور کرده است

یکی از دستگاه‌هایی که در این قانون تکالیفی در حوزه عفاف و حجاب بر عهده دارد، سازمان بسیج است. از سوی دیگر بسیج همواره در نقش مطالبه‌گری حاضر شده است و انتظار می‌رود در این حوزه نیز وظایف دستگاه‌ها را از آنها مطالبه کند. آنچه در پی می‌آید گفت‌و‌گویی با مینا بیابانی، رئیس سازمان بسیج جامعه زنان در خصوص ضرورت تصویب قانون راهکارهای گسترش فرهنگ حجاب و عفاف و آکاوی عملکرد دستگاه‌ها از جمله عملکرد سازمان بسیج در این حوزه است.

صراحت به بدحجابی و حتی بی‌حجابی تظاهر می‌کنند. حجاب و عفاف موضوعی فرهنگی است و بی‌تردید بی‌توجهی به زمینه‌های فرهنگی پذیرش این مقوله دینی موجب شسکل‌گیری شرایط کنونی جامعه شده است. این در حالی است که سال ۱۳۸۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی با عنایت به تحکیم بنیان‌های فرهنگی برای اجرایی شدن این واجب دینی، مصوبه ۴۲۷ و قانون راهکارهای گسترش فرهنگ حجاب و عفاف را تصویب کرد؛ قانونی که هیچ‌گاه به درستی اجرایی نشد.

اجرای قانون نیازمند مقبولیت اجتماعی است و این مقبولیت اجتماعی با کار فرهنگی به دست می‌آید. مسئله حجاب و عفاف هم اگر چه امری فطری است و همه انسان‌ها طبق فطرت الهی خود به سمت پوشش و حیا گرایش دارند، اما کم‌کاری‌ها در حوزه فرهنگ و بینش و تعمیق باورهای دینی و ارزشی در کنار تلاش سازماندهی شده در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی موجب شده است در حوزه حجاب و عفاف شاهد وضعیت کنونی باشیم و در جامعه با زنان و دخترانی مواجه شویم که به

ارشاد است که به نظر می‌رسد در شرایط کنونی جامعه کار کرد خود را از دست داده است، نظر شما در این باره چیست. آیا امروز گشت ارشاد می‌تواند مانند گذشته در حوزه عفاف و حجاب مؤثر واقع شود یا باید در این حوزه بازنگری کنیم؟

برای آنکه قانون اجرایی شود، جامعه‌پذیری و مقبولیت مردم یک نکته اساسی است. هر قانونی حتی اگر درست و بجا و مبتنی بر واقعیات و نیازهای مردم باشد اما مردم آن را نپذیرند، نمی‌توان آن را اجرایی کرد؛ امکان است بفرمایید مگر می‌شود مردم نیازشان را متوجه نباشند؟ باید بگوییم به یک وقت‌هایی می‌شود!

همین نیاز کاذبی که رسانه‌های معاند برای زنان و جوانان ما ایجاد می‌کنند، اینها خودش نیاز واقعی نیست اما مردم مطالبه نیاز دارند و ممکن است نیاز واقعی آنها را وارونه جلوه دهند و برای مسائل واقعی و جدی خود اصلاح‌احساس نیاز نکنند؛ لذا قانونی می‌تواند در جامعه‌ای ساری و جاری شود که آحاد مردم نسبت به آن اقبال داشته باشند و آن را بپذیرند. متأسفانه در این زمینه ضمن آنکه صرفاً اقدامات سلبی در موضوع حجاب و عفاف انجام شده است، هیچ‌گاه نهادها و دستگاه‌های فرهنگی ما به درستی پای کار نیامده‌اند. وزارت ارشاد اما در دولت‌های مختلف با نگاه‌های خاص برای انقلاب فرهنگی بشویم، در برهه‌هایی موجب شده تا فرهنگ به سمت ابتدال برود. در حال حاضر شما ببینید سربال‌های نمایش خانگی چه وضعیتی دارد؛ چه به لحاظ ساختار و داستان و چه به لحاظ نوع پوششی که بازیگران در این سریال‌ها دارند.

بین آنچه در صداوسیما به صورت رسمی پخش می‌شود و آنچه در سریال‌های شبکه خانگی که آن هم تأیید وزارت ارشاد دارد، پخش می‌شود، تضادی وجود دارد. اگر این پوشش مشکل دارد چرا در سریال‌ها نیازمند کار فرهنگی درست و برنامه‌ریزی شده هستیم. به طور نمونه سرود «سلام فرمانده» نشان داد این قابلیت در بین کودکان ما وجود دارد که پای نظام و اسلام بیایند و خالی از تکرار و پیش‌الهی نشده‌اند و همچنان ما این قدرت فرهنگی و انسجام را داریم، فقط باید در حوزه‌های فرهنگی و هنری برنامه‌ریزی و کار کنیم.

در یک هم‌افزایی و انسجام در کنار یکدیگر قرار گیرند و قطعات این جور چین را تکمیل کنند. اگر هر کدام از قطعات عملکرد درست خود را نداشته باشند و در جای خود قرار نگیرند، تصویر نهایی ایجاد نمی‌شود. بحث فعالیت فرهنگی هم به همین شکل است. ما حس می‌کنیم اگر یک موضوع بینشی و دینی مطرح می‌شود، صرفاً نهادهای دینی موظف به انجام آن هستند، در حالی که بحث‌های بینشی و دینی می‌تواند بر ساختارهای فرهنگی و اعتقادی بنشیند و با هم‌افزایی آنها خروجی نهایی را به دست آورد که این اتفاق نفتاد؛ یا نهادهای دینی در موضوع عفاف و حجاب کار می‌کنند و نهادهای فرهنگی کمتر ورود پیدا می‌کردند یا اگر نهادهای فرهنگی بودند که می‌خواستند این کار را انجام دهند، برخی نهادهای دینی آن را بر نمی‌تابند. این هم‌افزایی ایجاد نشد و ما به شرایط امروز رسیدیم. در عملیات مواجهه با بدحجابی نیروی انتظامی نوک پیکان بود و آن هم با عملیات سلبی!

در صورتی که از بین وظایف نیروی انتظامی در مصوبه ۴۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی تمامی وظایف ایجابی است و تنها دو مورد سولولی وجود دارد که یکی از آنها هم گشت

مکمل آن ۸۲۰ شورای انقلاب فرهنگی در پایان نیمه نخست سال ۱۳۹۸ داریم، بسته جامع و کاملی است، اما به هیچ عنوان به آن عمل نکرده‌ایم، تنها بعضی نهادها به عنوان وظیفه انقلابی خود به بخش‌هایی از آن عمل کرده‌اند، اما نکته تمامی دستگاه‌ها به طور جد به دنبال اجرا و پیگیری و نظارت بر اجرای این مصوبه باشند، به هیچ وجه اتفاق نیفتاده است.

شاید ضمانت اجرایی مناسبی برای این مصوبه در نظر گرفته نشده است یا دستگاه‌های مسئول بر آن نظارت نداشته‌اند؟

حتی خود شورای عالی انقلاب فرهنگی هم متأسفانه در این موضوع قصور کرده است، زیرا رؤسای شورای عالی انقلاب فرهنگی همان سیاست‌ساز هستند که هر چند سال هم تغییر می‌کنند، پس این هم متأثر از آن است، شاید سازوکار درستی دیده نشده است.

طبق قانون عفاف و حجاب دستگاه‌ها موظفند هر شش ماه یک بار گزارش عملکرد خود را به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه دهند و طبیعتاً انتظار می‌رود این شورا از دستگاه‌ها مطالبه داشته باشد و شاید یکی از دلایل قصور دستگاه‌ها همین عدم مطالبه شورای عالی انقلاب فرهنگی از آنها باشد.

اینطور نیست؟

بله همین طور است. همانطور که عرض کردم رئیس شورای انقلاب فرهنگی رئیس جمهور است و اگر رئیس جمهوری به حجاب و عفاف اعتقاد نداشته باشد و این بحث را دست‌انگیزی برای جلب آرای دختران و زنان قرار دهد، طبیعتاً است که این موضوع نادیده گرفته می‌شود، بنابراین می‌توان گفت متولیان امر اراده جدی برای اجرای موضوع نداشته‌اند، والا از نگاه کارشناسان اگر خود این موضوع مورد توجه قرار می‌گرفت، ما در این جایگاه از وضعیت پوشش قرار نگرفته بودیم، امروز با یک شیب فوق‌العاده نزولی در حوزه عفاف و حجاب مواجهیم.

در مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی برای گسترش عفاف و حجاب برای ۵۶ دستگاه تکالیفی تعیین شده است، اما عموم جامعه تصور می‌کنند این قانون تنها برای نیروی انتظامی تکلیف معین کرده است. آیا سازمان بسیج هم در این رابطه وظایفی دارد؟

دستگاه‌ها و نهادهای مختلفی در حوزه عفاف و حجاب فعالیت می‌کنند. یکی از این دستگاه‌ها ناجا بود و همه نیروی انتظامی را در نوک موضوع مسئله حجاب و عفاف می‌دانستند. درباره بسیج هم نه از باب اینکه من مسئولیت بخشی از سازمان بسیج را عهده‌دار هستم اما واقعاً بسیج سال‌های سال است موضوع عفاف و حجاب را در دستور کار دارد و در پایگاه‌های مقاومت این موضوع دنبال می‌شود، اما ما تنها بودیم؛ کار فرهنگی، بینشی و اعتقادی باید بر یک ساختار منسجم سوار شود و نهادهایی که در این زمینه مسئولیت دارند، باید

جمعیت پایدار

«جمعیت» عامل برقراری امنیت

مهدی نیک‌ضمیر در نگاه نخست بحث تعداد فرزندان و جمعیت امری فردی به نظر می‌رسد که به تصمیم خانواده‌ها بستگی دارد، اما در نگاه کلان‌تر متوجه می‌شویم مسئله تعداد فرزندان که به موضوع رشد جمعیت کشور منتهی می‌شود، امری فردی و تصمیمی شخصی نیست بلکه موضوعی است که در سطحی کلان‌تر بر کل جامعه و کشور و حتی بر مسئله امنیت تأثیر گذار است.

افزایش جمعیت امنیت فرد، خانواده، جامعه و کشور را تأمین می‌کند. به این مفهوم افرادی که در خانواده‌ها بر جمعیت‌تر زندگی می‌کنند، احساس امنیت بیشتری دارند، چون با تعداد بیشتری از عزیزان و نزدیکان خود در ارتباطند و این ارتباطات گسترده در تأمین امنیت روانی فرد اثر گذار است.

از سوی دیگر در حوزه امنیت خانوادگی نیز در خانواده‌های پرجمعیت تعداد بیشتری از افراد در کنار یکدیگر حضور دارند و همدیگر را پشتیبانی می‌کنند، این مسئله علاوه بر اینکه در ایجاد امنیت خاطر و آرامش روانی یکایک اعضای خانواده اثر گذار است، در دید کلان‌تر به خانواده هم احساس امنیت می‌دهد.

در نگاه کلان‌تر در شهر، جامعه و کشور نیز با افزایش جمعیت می‌توان به امنیت بیشتری دست یافت، اما در جامعه امروز علاوه بر مسئله کمیت جمعیت، کیفیت جمعیت نیز بر این مهم تأثیر گذار است.

بدیهی است جمعیتی که پرورش نیافته باشد و به سمت و سوی آسیب‌ها کشیده شده باشد، نه فقط موجب ایجاد آرامش و امنیت نمی‌شود بلکه ممکن است خودش نیز به مسئله‌های ضامنیت تبدیل شود، بنابراین در کنار توجه به مسئله کمیت جمعیت و تأکید بر رشد جمعیت باید کیفیت جمعیت و امکانات آموزشی و پرورشی برای داشتن جمعیتی بالنده و پویا را هم مدنظر قرار داد.

با تمام اینها مسئله جمعیت و امنیت موضوعی تک‌بعدی نیست. برای تبیین مسئله امنیت و جمعیت باید این موضوع را از ابعاد مختلفی مورد واکاوی قرار دهیم. یکی از مهم‌ترین ابعاد در این مسئله نحوه توزیع جمعیت در کشور است. بر اساس سیاست‌های کلی جمعیت بازتوزیع جغرافیایی جمعیت یکی از نکات مهمی است که می‌تواند بر مسئله امنیت اثر بگذارد.

در دهه‌های ۹۰ تا ۱۱ سیاست‌های کلی جمعیت آمده است:

«بازتوزیع فضایی و جغرافیایی جمعیت، متناسب با ظرفیت زیستی با تأکید بر تأمین آب با هدف توزیع متعادل و کاهش فشار جمعیتی. «حفظ و جذب جمعیت در روستاها و مناطق مرزی و کم‌تراکم و ایجاد مراکز جدید جمعیتی به ویژه در جزایر و سواحل خلیج فارس و دریای عمان از طریق توسعه شبکه‌های زیربنایی، حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری و ایجاد فضای کسب و کار با درآمد کافی.

«مدیریت مهاجرت به داخل و خارج هماهنگ با سیاست‌های کلی جمعیت با تدوین و اجرای سازوکارهای مناسب.

یکی از مهم‌ترین دلایل تمرکز بر مسئله باز توزیع جمعیت و تأکید بر موضوع خالی‌نماندن مرزهای کشور از سکنه، بحث‌های امنیتی مرتبط با موضوع جمعیت است.

به طور کلی تراکم نسبی و زیستی جمعیت و فشار دگی آن در واحد مسطح باید به شکلی متعادل و بهرمنند از امکانات و متناسب با اهداف کشور در حوزه‌های اقتصادی سیاسی و فرهنگی باشد.

در حوزه‌های نظامی و امنیتی هم جمعیت یکی از فاکتورهای مهم محسوب می‌شود، به گونه‌ای که میزان جمعیت یک کشور تعیین‌کننده نیروهای است که در مواقع لزوم و ضرورت‌های امنیتی می‌تواند گرد هم آورد و در برابر تهاجم‌های نظامی و امنیتی بسیج کرد.

طبق نظر بهای نظامی و امنیتی هرگاه نیروهای بین ۲۰ تا ۶۵ سال کشوری حدود ۳۵ درصد از جمعیت آن کشور را تشکیل دهند، چنین سرمیزی از بهترین و مطلوب‌ترین عوامل ژئولیتیکسی به منظور حفظ امنیت، ثبات سیاسی و توسعه اقتصادی بر خوردار است. در عین حال در آیین بین مسئله کیفیت جمعیت هم مهم و اثر گذار است و بدیهی است اگر جمعیت آموزش لازم را ندیده باشند و در مسیر رشد و ارتقای ارزش‌های انسانی قرار نگرفته باشند، نمی‌توانند اثرگذاری لازم را در بحث‌های امنیتی داشته باشند. در عین حال یکی از موضوعات مهم دیگر در حوزه باز توزیع جمعیت توجه به ویژگی‌ها و مسائل زیست محیطی است؛ موضوعی که هم اکنون هم در مرزهای کشورمان به چالش تبدیل شده و به واسطه مشکلات آب و سایر چالش‌هایی از این دست با کاهش جمعیت ساکن در مرزهای کشور مواجهیم، پس اگر از زوایه امنیت هم به مسئله جمعیت نگاه کنیم، این مسئله موضوعی حائز اهمیت است اما باید برای این مهم برنامه‌ریزی داشت.